ANY II JULIOL DE 1929 NÚM. 19

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

L'AVANTPROJECTE DE NOVA CONSTITUCIÓ

A hores d'ara, tots els diaris i revistes han parlat ja de l'avantprojecte de nova Constitució espanyola, i des de "La Epoca" a "El Socialista", tots hi han trobat què dir. Uns, que en l'avantprojecte hi ha quelcom de bo i la resta inacceptable; altres, que la part bona és el que es conserva de la Constitució del 76; i alguns exposen raons, per les quals qualifiquen d'inadmissible la totalitat. Fins al present, no coneixem cap opinió que l'accepti íntegrament i inclós el President de l'Assamblea sollicita el parer dels ciutadans, per saber a què atendre's quan sigui oberta la Cambra i es comenci la discussió.

Els punts principals de l'avantprojecte, que són la seva substància essencial, poden reduir-se a set: unitarisme, exclussiva oficialitat lingüística, reforçament del poder reial, corporativisme, minva de les facultats parlamentàries, facilitat d'eixamplar en tot moment les facultats del poder executiu, caràcter precari i condicionat de les llibertats individuals i públiques.

Cal pensar que les modificacions que puguin acceptar-se en l'avantprojecte, com a conseqüència dels estudis i declaracions que es van fent, no influiran sinó en la part accidental i que, en canvi, el fons, l'essència, es voldrà presentar intangible.

Nosaltres creim que els errors de l'antiga política no poden imputar-se a la Constitució del 76, sinó a la manca de compliment dels

seus preceptes. Que si la Constitució hagués estat vigent, en lloc de jacent, com digué Unamuno, no s'haurien comès els atropells de què avui ens planyem. Per això, si poguéssem pensar en conservador o en liberal dels dinàstics, diríem que no precisa la reforma de la Constitució, que el que cal és adaptar-se a ella.

Però, com que no hi podem pensar, com que el nostre ideari no pot confondre's amb el seu, per ésser en essència divergent, collocats en el punt que ens pertoca, hem de coincidir amb el Govern quant a considerar la necessitat de la reforma.

Aquesta coincidencia està, no obstant, molt lluny de la nostra conformitat a l'avantprojecte que se'ns ofereix, perquè si bé consideram la reforma necessària i imprescindible, el nostre vot seria per una Constitució radicalment oposada a la que es desitja implantar. Mai no podíem pensar que un avantprojecte de Constitució, forjat a la llum dels temps presents, fos d'una regressió política tan manifesta.

L'avantprojecte manté alguns principis propis de l'Estat liberal i en té d'altres propis de l'Estat autoritari i de l'Estat corporatiu, tots ells combinats amb una originalitat que ens espanta, en pensar si qualque dia arribarà a regir.

La sobirania del poble que abans compartia el rei, queda en l'avantprojecte de fet abolida, i la monarquia constitucional, convertida en absoluta, si es té en compte les facultats del Consell del Regne i la composició de la Cambra única.

El poder executiu assumeix funcions del legislatiu, que mai no s'haurien de confondre, ni consentir, perquè correspon únicament i exclusivament al poble, al nostre veure, el dret d'elegir els seus representants i aquests, el de proposar les lleis i discutir-les i aprovar-les.

Les llibertats individuals — inviolabilitat de la correspondència i registre domiciliari — que reconeixia la mateixa Constitució del 76, queden esborrades, i es deixa al rei, amb el Consell del Regne, la facultat de suspendre íntegrament tots els drets de ciutadania.

Veient l'actual avantprojecte, ens sembla que l'ombra del solleric bisbe Nadal, membre actiu i eficient de la Constitució del 12, sigui la d'una figura i d'una història que encara han de venir i no una realitat eloqüentíssima del passat.

Darreres pàgines d'una semblança de Verdaguer

MALGRAT les seves fervors patriòtiques i la indignació, potser no sobrepassada, dels seus cants, la concepció del patriotisme de Verdaguer és ampla i acollidora.

Amava amb deliri "la Catalunya petita"; però la veié sempre com formant part de la constellació ibèrica de pobles agermanats a base de respecte cordial, de llibertat i d'emulació.

En l'entreforc de "L'Atlàntida", del "Canigó", de l'"Oda a Barcelona" i d'altres cants patriòtics, la Catalunya que Mossèn Verdaguer somiava i cantà no és pas una Catalunya reclosa dins ella mateixa, i exposada tothora, consegüentment, a morir d'asfíxia, d'anèmia o de traïdoria, sinó una Catalunya transfusiva del seu esperit i de la seva vitalitat a la resta peninsular, més empobrida que no ella, si altre no, perquè les primeres llibertats sacrificades foren les llibertats castellanes, i perquè ha pesat més immediatament sobre altres terres que no la nostra el pes exhauridor d'una acció imperial.

A vegades he pensat si, en l'àrea de l'inconscient patriòtic, el drama verdaguerià no fou també l'enverinament de les dues més antitètiques formes del patriotisme: centralisme i secessionisme.

* * *

Englobar amb visió de conjunt la tragèdia verdagueriana, és recordar aquelles paraules de Jesús: "Per ventura no convenia que el Crist patís i entrés així en la seva glòria?" (Luc. XXIV, 26).

Incompresos o perseguits, els grans homes deuen molt al remolí de passions, sempre a punt d'esdevenir tragèdia, que provoca en general llur pas per la terra.

A més, gràcies a les altes facultats que de Déu reberen, ells

frueixen com ningú. És natural que també sofreixin més i sàpiguen sofrir millor que la resta dels humans.

Entre les positures més antipàtiques i inelegants cal comptar-hi el rondinar dels grans homes. Els qui ho són bo de bo quasi no ho fan mai.

Quan Verdaguer començà, era que ja davallava. (I que amb frenesí l'ajudaven a davallar). Excusem-ho, per la tromba de martiris que caigué al damunt d'unes espatlles, altrament i per tants de motius, debilitadíssimes.

Mes, "per ventura no convenia que entrés així en la seva glòria?". La seva tragèdia haurà contribuït com cap altra cosa a merèixer en ordre a la vida eterna. Serà a més de gran eficàcia quant a la seva celebritat, pel judici contradictori que deixa obert, puix totes, generalment, les grans anomenades s'alimenten d'aquests iudicis.

Davant resultats tan positius, beneïda sigui la seva tragèdia.

Esborrades siguin davant la història les passes en fals del sacerdot-poeta, pretext inconsistent de les seves persecucions, maltractes, etc.

Cancellada sigui la culpabilitat dels seus destractors i perseguidors. A desgrat llur, li hauran fet de pedestal per enfilar-se.

En el cel, més amunt del que li hauria pertocat, cas de viure i morir en el Palau de Comillas.

En la terra, amb una immortalitat que pocs tenen més assegurada.

Ni en setial més resplendent, per l'aurèola quasi divina del martiri.

P. MIQUEL D'ESPLUGUES

MATEU OBRADOR BENNÀSSER

(ESBÓS BIOGRÀFIC)

(Continuació)

La vida d'En Mateu Obrador, a través dels documents escrits, és inseparable, com haureu notat, d'En Milà. S'ajaça a la seva ombra i encara s'enfila com l'eura al tronc secular de l'alzina. A la "Cançó del Pros Bernat, fill de Ramon" escrita per l'eminent autor del "Romancerillo" l'any 1876 i al "Cas veritable" (1871), seguia la magnífica "Complanta d'En Guillem" l'any 1872. És aquesta una elegia delicadíssima, obra cisellada per un arqueòleg-poeta, melodia poètica d'inefable tendresa i suavitat que canta les desposalles de l'amor cast i la mort. Vejau-ne els primers versos:

Planyeu-vos, camps de Dela, serra d'Espill!
la vostra flor més bella no la teniu;
L'arbre de verdes branques caigué i morí!

L'aparició de aquesta complanta fou acollida amb esclats d'admiració a Catalunya i a fora. Basta fullejar l'"Epistolari" per convèncer-se'n. D'Itàlia, França, Alemanya, Provença arriben fins al seu venturós autor mots laudatoris. N'Obrador no romangué mut en aquest cor de veus. El seu entusiasme jovenívol s'abranda i s'infla com una vela llatina, turgenta de vent. "Jo'n fas tot lo sant dia cançoneta,—s'exclama ell mateix ingènuament,—perquè (de cor li ho dic) la "Complanta" és una de les obres que més en gràcia m'han caigut; motiu per què l'altre dia un amic meu me saludà, per bufonada:—"Bon dia, camps de Dela". Jo no en vaig fer cas".

Quasi totes les lletres acaben amb aquestes o semblants paraules, d'amor entranyable: "Recordant-li lo de sempre, és a saber, que l'estima molt i desitja veure'l prest son segur servidor" "i encara que bé ho sabeu, vos vull repetir una vegada més que molt

vos estima". L'"Epistolari" d'on hem extret aquests fragments d'intimitat corprenedora, per ara sols comprèn els anys de 1840 a 1874. La gola d'haver-ne més en aquest moment, per tal d'anar teixint amb l'auxili de les cartes, la biografia, és insadollable. ¡Llàstima, repetesc, que no hagi arrelat a Mallorca l'afició que hi ha a França de publicar les lletres dels seus homes! Per això, en envant, haurem de perfilar la narració biogràfica al marge de les obres de l'il·lustre escriptor felanitxer, devenint, potser, per aquest motiu, a voltes monòtona. Esperem, amb tot, les novelles aportacions documentals que, segurament, temps a venir es faran.

N'Obrador presentava al Jocs Florals de Barcelona l'any 1874 la "Cançó de Gesta" (1) que ja coneixem, i obtingué el tercer premi a l'Englantina, (que tocava al vigorós romanç on canta la trista fi de Bernat d'Oms "Visca Aragó" d'En Picó i Campamar), mentre que un altre pollensí meritíssim En Costa i Llobera s'emportava el segon premi a la Viola (adjudicada a la poesia "Sant Francesc s'hi moria" de Mossèn Verdaguer) (2) per la composició "La primera llàgrima". Mallorca era dignament representada per aquests tres poetes insulars: En Costa, N'Obrador i En Picó. El nom d'En Guillem Forteza es recordà en aquesta solemnitat anual, però amb record endolat. La Societat catalanista "La Jove Catalunya" el 19 de març celebrava la sessió inaugural dels treballs del present any. En Ramon Picó i Campamar, que n'era el President, féu bell parlament on estudià l'estat de la renaixença literària catalana en el passat i de les aspiracions en el pervindre, i va compondre amb aquest motiu una bella peça literària, interrompuda, seguit seguit, pels aplaudiments càlids dels oients. Després es llegiren les poesies d'En Guimerà "L'Arc de Barà", dues traduccions alemanyes i un madri-

(1) Portava el lema: "Dieus, si'l play, me don lezer..." Aquesta composició si bé recorda per l'assumpte i la forma dues composicions meritíssimes amb tot el Jurat la feia mereixedora del premi tercer, que era una "Poncella closa d'Englantina", d'argent "per les belleses originals que té de detalls, pel colorit d'època que ha sabut imprimir el seu autor als distints quadrets delicadament dibuixats i altament dramàtics amb que duu a terme l'acció per ell imaginada, i per la seva versificació ben duta al través de les dificultats no petites del metre que ha volgut adoptar".

El segon premi—"Poncella badada"—s'adjudicava a un altre mallorquí que amagava el nom sota les inicials C. D. M. per la composició "Partida" amb el lema: "Sus! via sus! a Mallorca". En Jeroni Rosselló la publicà en el "Museo". època II, tom III, nombre 20. Així demostrava ésser-ne ell l'autor.

Del torneig floralesc d'antany (1873) els nostres poetes en guardaven un bell record, puix en reculliren bona part dels premis.

En Tomàs Forteza guanyà la "Flor natural" per les "Noces de l'infant" fet històric fortament amarat per un viu sentiment d'amor. Donya Victòria Penya d'Amer, el primer accèssit per la poesia "Una visita a la meva Pàtria" plena de tendresa i suavitat.

En Tomàs Forteza obtenia també l'"Englantina" pel romanç "El rei i l'arquebisbe".

En Ramon Picó i Campamar el premi d'un retaule a l'oli per la llegenda "El salt de la bella dona".

En Tomàs Forteza el primer accèssit al premi ofert per alguns mallorquins aimadors de la poesia i llengua pàtries per "Dissort".

En B. Ferrà el segon accèssit per la "Cançó de la dissort".

(2) Els aplaudiments del públic foren frenètics en aparèixer En Verdaguer a recollir el premi vestit ja amb hàbit talar. Abans solia comparèixer amb la barretina al cap i el trajo d'un jovençà de la plana de Vic.

gal del nostre Obrador, i "¡Ripoll!" de N'Ubach i Vinyeta, i el "Cant de l'esclau" en valencià, de Cabanyes. Per En Francesc Matheu, degà gloriós dels escriptors catalans, aquest fet tenia totes les proporcions d'un vertader esdeveniment car les tres províncies germanes s'eren acoblades per parlar, mitjançant la boca dels seus fills més preclars, una mateixa llengua, enfervorits tots d'idèntiques aspiracions.

"La Revista", mestrestant eixia puntualment amb text mengívol i interessant. El nombre 31 de juliol portava una de les poesies de N'Obrador, que serven els honors de la immortalitat. Es titula "La mal casada", va dedicada a En Bartomeu Ferrà. Recitada una volta ¿qui no sent frisança d'encomanar-la a la memòria? ¡Jo no sé explicar l'encisament d'aquesta composició tan fonda de sentiment i tan mallorquina! És una mostra que bé podria incloure's en el nostre cançoner popular. Així comença:

—Si no estàs, Aina Maria,
Desvetlada dins la cambra
I has pogut dormir un so
Des que, en mal punt, te casaren,
Ton so jo venc a trencar
Per la darrera vegada;
Ans d'anar-me'n fora terme
Per no veure't morir martre.
Obri un través la finestra,
I si camines descalça,
Posa-hi esment, a les fosques,
A no pegâ ensopegada;
No fos cosa que aquell jai
Adormit en l'altra cambra
Se deixondís i et renyàs
Per ser venguda a escoltar-me... (1).

I quan la llum empal·lideix, amb el seu bes de claror esblanqueïda, la cara de la jove malcasada, el fadrí desolat li refresca, ajupida l'ànima sota el pes de records amargants, el jorn en què se prometeren, anys feia tal dia com aquell, en el ball de la revetla on ballà la primera; jorn, en què mentre els glossadors cantaven glosses i els sonadors sonaven, ella, tot baix, féu prometença d'ésser la seva enamorada. I quan a l'hivern, davall teulat i a la

(1) Revista Balear.—1873.—pàg. 212.

vora del foc, l'àvia, filant, contava rondalles de pastoretes que amb fills de Rei se casaven; de com sembraven clavellers, vaumes d'olor i baladres i es barataven brotets d'alfabreguera i vidauba; de com anaven a collir taronges i peres d'aigua, pomes i melicotons a l'horta de Binifarda; i de com, en venir el maig, pujaven al puig de Bonany a fer una novena a la Mare de Déu, perquè els donàs bona anyada i de com els diumenges i festes sortien per fora vila a passejar, ell amb guardapits florejats, calces blaves i xamarra, ella amb rebossillo de punt, botons d'or com avellanes, cordoncillo i creu de pedres i sabateta escotada; com després de la verema es feren aquell llit entorcillat i la caixa llavorada... s'exclama el fadrí xapat el cor de pena inenarrable:

¿Què n'és estat, bona amor,
De tants de goigs i gaubances?
Són boires que es varen fondre.
Estelets qui s'apagaren.
Més valdria, estimadeta,
Per la sort que t'ha tocada,
T'haguessin tancada monja,
De viu en viu soterrant-te.
. . . . . .
¡Ai, poncelleta garrida,
Males mans te malmenaren,
Al punt que et volgué collir
Aquell qui tant t'estimava!
Si et veus a tenî una filla,
No vulgues que la et mal casen
Per amor de l'interès,
Com varen casar sa mare.

És aquesta una de les composicions més característiques de N'Obrador. Dins ella sabé agafar el vol lleuger de l'ocell que aleteja en les estrofes de la nostra poesia camperola que lligà amb aquest sentimentalisme enyoradís, un poc planyívol de què està tenyit bona part del nostre romancer, i més que tot, la poesia alemanya, on els nostres poetes anaren a beure inspiració.

ANTONI PONS

(Continuarà)

DE LA CIUTAT VELLA

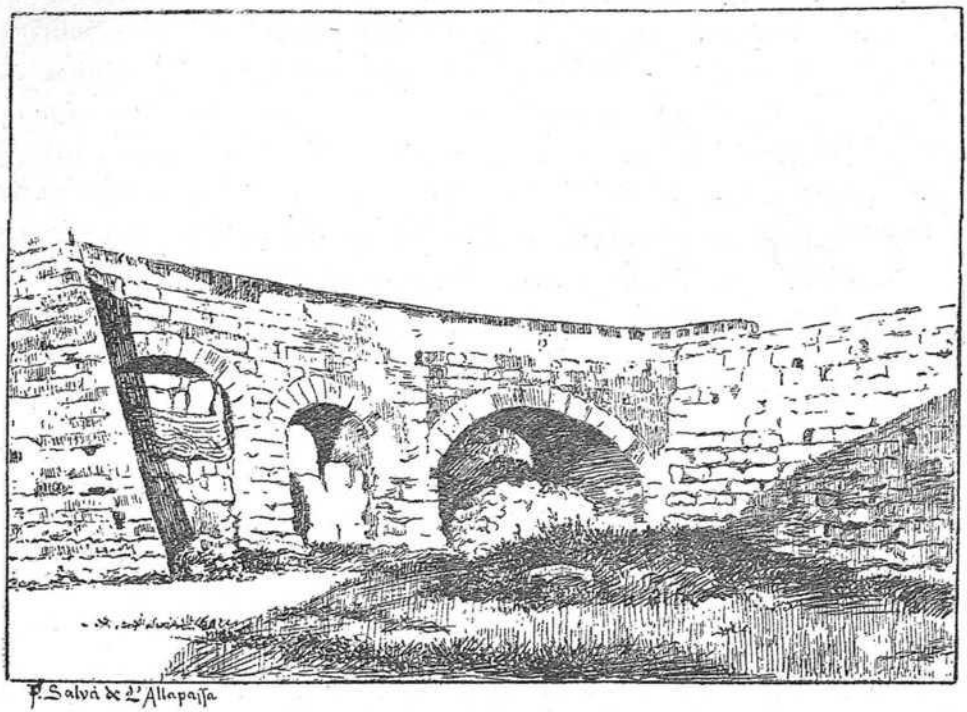

AFORES DE LA PORTA DEL CAMP

RITMES

19

CAMINS de les aigües damunt l'onejar de les aigües!
Ben lluny, ben endins, al faldar de l'estesa marina,
s'apleguen en trena fulgent, cementiri de randes,
els rastres difunts de les velles esteles perdudes,
senderes per on s'allunyaren fitant el misteri
les ombres feixugues d'orgull de les roges naumàquies.
On sou, esquelets trossejats de les pompes heròiques?
Xisclant dins el corn gegantí, revolví de l'augusta
furor de les aigües al cor de la llum feta orquestra
d'udols i llampecs, cada solc apagat treu florida
de llums i de sons fingidors dels combats milenaris
que el pàllid llençol de la mar suscitava i desfeia.
No en l'alt i ferreny torrejar dels vaixells, no en la dura
terrassa terrible i tallant de les proes valentes,
no al sí del bressol gronxadís de les popes florides,
sinó pels camins aplegats mar endins i la xarxa
brillant de les mortes esteles, voldria que els passos
de l'home d'avui descobrissin les rutes antigues,
petjant a peu pla de les aigües, de cara a la encesa
llunyària movent, sense marges ni platges ni l'ombra
suau dels remots horitzons, per la pau dels onatges
que s'alcen lluitant entre sí coronats de silenci.
Grandesa del mar sol i vern! Majestat de la immensa
catifa d'escumes revoltes al cor de la calma

profunda del cel i la llum, joguineig de les aigües!
Ratllant el mirall de les ones i els núvols, voldria
que els ulls fitadors descobrissin la marca secreta
dels segles perduts en l'abim del teu pit i en la fosca
cavorca suau i cruel de ta falda, mar blanca
mar roja, mar negra, bondat i maldat, pau i guerra,
sepulcre de llum que vesteixes de llum els cadàvers
que et fiblen l'espatlla florint-te d'esteles novelles!
Un home damunt de les aigües. I, entorn, la muralla
teixida amb les ombres vivents dels records i les glòries
perdudes de tantes històries que et foren ofrenes
d'amor dels humans i que el foc deslligat de tes ires
tornà sacrifici i botí, dura lloba dels nautes...
Un home ben sol i ben nu caminant entre símbols
i el cant de les ones cenyint la fermesa dels passos.
Un home de puny obstinat que copsés les tirandes
de tantes esteles d'oblit que et voleien per dintre,
i et fes caminar, mar tranquil, mar revolt, amb augusta
petjada reial entremig de les llargues fileres
de nobles records ignorats que et decoren la vida...
Camins de la llum i l'oreig entre boires d'escuma!
Tu marxes, oh mar, i, a través del teu món de senderes,
l'estol infinit dels silencis s'inclina i s'allunya.
L'espai es cobreix de domassos de foc. I en la blava
cortina del cel radiant, s'entrellacen i pesen
les amples columnes del sol i del vent i de l'aigua.

A. ESCLASANS

(Del *"Primer llibre de ritmes"*)

BARCELONA

Antecedents de la Qüestió Minoritària (1)

(Acabament)

LES principals potències (Anglaterra, França, Itàlia i el Japó) imposaren a alguns Estats certs deures envers els seus súbdits: *a)* com a habitants, *b)* com a ciutadans pròpiament dits, *c)* com a persones pertanyents a minories.

Les estipulacions asseguren: als primers, plena i completa protecció de la vida i la llibertat, i especialment de la llibertat religiosa; als segons, igualtat davant la llei i ús dels mateixos drets civils i polítics; i a les minories de raça, de religió o de llengua, el respecte, per l'Estat, ultra dels drets d'homes i de ciutadans, de llurs diverses particularitats.

Les clàusules de protecció consten, bé en els tractats de pau, bé en acords a part.

En quatre d'aquests acords figuren també els Estats Units d'Amèrica.

Entre els Estats als quals s'apliquen, hi ha els antics adversaris dels aliats (Àustria, Hongria, Bulgària, Turquia) i els països nous o acrescuts (Iugoslàvia, Txecoslovàquia, Polònia, Grècia, Romania, Armènia) (2).

Totes les estipulacions foren collocades sota la garantia de la S. de N.

Els països interessats es comprometeren a reconèixer les clàusules, *a)* com a lleis fonamentals de l'Estat, *b)* com a obligacions d'interès internacional.

Tenim, doncs, a partir de 1919 i 1920 un dret positiu dels grups nacionals. El seu contingut pot ésser definit, d'un punt de vista formal, com un cert *mínimum jurídic*, prescrit a certs governs en

(1) Del llibre "Les vies del Dret", pròxim a publicar-se.

(2) Vicissituds posteriors exclouen Armènia d'aquesta llista.

les relacions amb els habitants, ciutadans i minories dels Estats respectius.

La protecció ha presentat després, per virtut de les lleis internes de certs Estats, un caràcter doble: pot resultar, com acabem de veure, dels tractats i ésser garantida per les potències estrangeres; però pot ésser concedida espontàniament per la legislació del país, i per conseqüent estar garantida per l'Estat.

Resumim, doncs, quins són els Estats formalment obligats a respectar el dret de les minories: (1)

a) En virtut dels tractats especials, que constituïen noves fronteres o nous Estats: Polònia, Iugoslàvia, Txecoslovàquia, Romania i Grècia. (2)

b) En virtut de capítols especials i inscrits en els tractats generals de pau: Àustria, Bulgària, Hongria i Turquia.

c) En virtut de les condicions imposades per la S. de N. per admetre'ls: Albània, Estònia, Finlàndia, Letònia i Lituània. (3)

d) En virtut de Convencions especials: Alemanya i Polònia per l'Alta Silèsia; Lituània, pel territori de Memel.

Com a regles aplicables als ciutadans i sobretots als grups nacionals, aquest dret representa una limitació de la sobirania absoluta de l'Estat; considerades com a prescripcions a favor d'estrangers, pertocarien al dret internacional. En conjunt podem qualificar-les de dret humà.

Cert és—observa Mandelstam a qui resumim—que és un dret: *a)* creat per un grup determinat de potències; *b)* imposat a un altre grup determinat de potències; però *c)* aquest dret està sota la garantia de la S. de N., i *d)* té per objecte la protecció de certs drets de l'home i—afegim—de certs drets de la nacionalitat.

Es tracta, doncs, d'un dret humà, per dir-ho així, d'aplicació regional. Fins ara el sistema de protecció de les minories per la S. de N. té un caràcter d'excepció, malgrat els consells no obligatoris vers la generalització. Ara bé: aquest dret, pels principis de què deriva, tendeix manifestament cap a la universalitat. O no es consolidarà o cal perfeccionar-lo i aplicar-lo almenys a tota Europa. Heus aquí el problema.

---

(1) No collocades sota la garantia de la S. de N., hi ha d'altres convencions especials concloses entre Estats referents a la situació de les respectives minories. Així, per exemple: el tractat de Brünn entre Àustria i Txecoslovàquia (7 juny 1920), el de 23 abril 1925 entre Polònia i Txecoslovàquia; la Convenció i l'acord per la seva aplicació entre Polònia i Dantzig.

(2) Aquests tractats especials foren signats a París durant la conferència de la Pau.

(3) Declaracions fetes davant el Consell de la S. de N.

Tot el que s'ha fet resultaria inútil si les regles no fossin susceptibles de perfecció, i si els obstacles i dificultats fessin la generalització impossible. Per això tots els treballs dels qui se'n preocupen polítics, juristes, associacions pacifistes, i els mateixos interessats— en cerquen el perfeccionament i la generalització.

Remarquem, doncs, per a tancar aquesta introducció: En el dret de gents tenim una nova persona jurídica, la «minoria nacional». En dret internacional, la sobirania absoluta de l'Estat ja no és, de fet i de dret, sinó una sobirania limitada pel dret collectiu dels grups nacionals. La protecció de les minories ja no es redueix, com en el vell sistema de «capitulacions», als drets confessionals; s'estén ara als drets nacionals, als drets socials i especialment als de la pròpia llengua i cultura.

Aquest és—diu Lapradelle—el problema més greu de tots els problemes polítics eixits de la Gran Guerra; «d'aquells que s'inscriuen a l'ordre del dia de la història com una de les més delicades qüestions de l'esdevendidor més pròxim.»

* * *

En la pràctica, la protecció de les minories no és tampoc una cosa absolutament nova. Els tractadistes en fan remuntar l'origen a l'antic dret d'hospitalitat, al sistema de les «capitulacions» en els països europeus.

Sobretot les minories religioses tenen llarga història en el dret internacional: així, tots els acords internacionals que a partir de la Reforma han tingut per objecte la llibertat confessional.

Durant la Revolució francesa el principi de sobirania absoluta dels Estats és atacat fortament tant pels partidaris del nou ordre com pels de l'ordre passat. Si la Convenció anuncia l'ajuda a tots els que es revoltaran, la Santa Aliança afirma el principi d'intervenció, en nom de la legitimitat.

El Congrés de Viena reconeix el dret a la vida de la nació polonesa, perquè no es creu possible que pugui prevaldre una política d'assimilació violenta.

El rei de Sardenya en cedir a la república protestant de Ginebra algunes parròquies catòliques, pren precaucions molt estrictes per assegurar la llibertat del culte i els drets polítics dels habitants d'aquelles parròquies; àdhuc es reserva una mena de dret d'intervenció si no fossin respectats pels ginebrins els compromisos contrets.

El Congrés de Berlin, 1878,—data memorable—, estipula que tots els països que volguessin entrar en la família europea havien de reconèixer prèviament els principis sobre els quals es fonamenta l'organització social d'Europa.

Els tractats de minories vénen així a ésser també una consagració de la protecció internacional de l'home.

Els juristes dediquen moltes pàgines a aquests antecedents. Un terç del llibre de Fouques-Duparc i del curs de Mandelstam hi està esmerçat. Això podria induir a error sobre els orígens doctrinals. Certament els casos de protecció dels drets de l'home en els països de cristianitat, i els d'intervenció d'humanitat, són, en certa manera, antecedents pràctics de la qüestió. Obeeixen, però, a un corrent d'idees distint del que determinà suara concretament el dret de les minories nacionals, que és el principi de nacionalitats.

És molt interessant també, com a antecedent, la història de la intervenció d'humanitat a Turquia. Les grans potències, partint de la protecció purament religiosa, arriben a la dels drets de nacionalitat i dels drets de l'home. Davant l'Estat oriental despòtic assumeixen actituds per fer triomfar la justícia i la llibertat.

Que la intervenció de les potències fos desinteressada ja és altra cosa. Però, de fet es fonamentava en la realitat d'un règim d'explotació, de turquificació violent, de destrucció dels elements al·lògens. Debuta per l'acció isolada de Rússia a darreries del XVIII, i pren després un caràcter col·lectiu. Comença per la proposta de *reformes* locals i acaba, davant l'obstinació a no executar-les i la persistència en les atrocitats, per l'autonomia i les separacions completes, amb el desmembrament progressiu de Turquia.

Altres casos d'intervenció poden assenyalar-se, fora dels Balcans; no sols als turcs havia d'imposar-se el respecte al dret humà. Cert que aquest respecte és diferentment interpretat segons les latituds i les èpoques. Els Estats Units, amb perfídia o sense perfídia, motiven en raons semblants, la intervenció a Cuba.

Més que aquesta pràctica potser, han influït en la justificació doctrinal dels drets de minories, com a limitadors de la sobirania absoluta de l'Estat, els nous corrents en la teoria del dret internacional.

En els autors antics, ara de moda,—els precursors de Grótius, Victòria, Suàrez, Ayala, que honoren la ciència jurídica espanyola,—la sobirania no implicava l'absència d'un dret de gents.

És justament en el segle XIX que la doctrina de la sobirania absoluta comença a regnar, en la filosofia i en la pràctica.

El principi de les nacionalitats, que donà naixença a grans Estats, interpretat amb criteri historicista i imperialístic, contribueix paradoxalment a l'afirmació de la sobirania absoluta. Sembla que un dels drets primers de la nació, representada per un Estat (una Nació, un Estat), sigui la consolidació de la seva unitat moral, per tots els mitjans. Així, el principi de les nacionalitats, interpretat amb criteri estatista, serviria pràcticament per a justificar la desnacionalització de les minories. Encara avui alguns nacionalistes en nom de les necessitats d'unitat moral i del principi de la sobirania absoluta no reconeixenel dret de les minories.

Però el segle XX, sobretot després de la gran guerra, porta una forta reacció contra aquest dogma. Es decanten clarament els drets de la nació i els de l'Estat. La finalitat del dret és de permetre el més complet desplegament de la vida personal dels membres de la comunitat.

El principi de sobirania es subordina, d'altra banda, a la comunitat internacional. Triomfa el criteri de la intervenció humanitària sobre el dogma rígid de la no intervenció. El dret d'intervenció representa la primacia del dret humà i del dret internacional sobre el dret estatal.

Seria injust, en fi, de no reconèixer, al costat d'aquests corrents, la gran influència d'altres factors, i en primer lloc, del socialisme. La primera Internacional proclamava ja els drets dels pobles a disposar d'ells mateixos. Pràcticament la influència socialista es deixa sentir profundament a partir de les darreries del XIX, sobretot a l'Europa central. Ella prepara, en l'opinió obrera, incorporada a la vida política,—vegeu la història del partit socialista a Àustria— l'adhesió al principi de les nacionalitats, en la seva interpretació liberal.

* * *

Aquesta acció dels partits socialistes s'intensificà durant la guerra.

Els socialistes dels països aliats es pronuncien en general per la creació d'Estats nacionals independents També ho reconeixen en principi els socialistes minoritaris alemanys. Els austríacs preconitzen l'autonomia de les minories. I la Internacional, reformada a Berna, l'any 1917, no sols proclama els drets dels pobles, sinó que

sosté el principi de «la protecció de les nacionalitats, així les minories com les majories, assegurada per un mínim de drets determinats i garantits en llur aplicació per la S. de N». Com veiem, els socialistes havien ja arribat, l'any 1917, a una fòrmula feliç.

A l'acció dels partits socialistes sobre l'opinió durant la guerra, cal ajuntar l'acció semblant de les organitzacions pacifistes.

Preveient els desmembraments, retalls i creació d'Estats nous, ja en 1915 algunes d'aquestes organitzacions es preocupaven de la qüestió de minories i l'organització central de La Haia elaborava el projecte d'un tractat internacional relatiu als «drets de minories nacionals», discutit l'any 1917 a Copenhague.

En fi, com a organitzacions internacionals, els jueus, sobretot els sionistes, han contribuït, amb llur extraordinària influència, a propagar el principi de les «minories»; en 1919 les delegacions jueves presentaren als delegats de la Conferència de la Pau un tractat general per a la protecció de les «diverses minories nacionals, religioses, ètniques o lingüístiques».

Deixem de banda a posta l'acció, durant la guerra, dels agrupaments nacionals particularment interessats; hem volgut limitar-nos a les organitzacions internacionals que actuen sobre l'opinió pública en general.

És important, sobretot, de considerar l'actitud dels governs representatius dels pobles beligerants. Tothom recorda que els aliats reconegueren els drets de les nacionalitats en moltes de llurs notes i en moltes de les declaracions fetes per llurs principals homes d'Estat.

La nota del 30 desembre de 1916 als enemics diu que «no hi ha pau possible mentre no sigui assegurada... la reconeixença del principi de nacionalitats». La del 10 de gener 1917 al President Wilson declara que la reorganització de l'Europa ha d'ésser garantida així en el respecte de les nacionalitats com en convencions territorials i arranjaments internacionals.

Després de la Revolució, el govern provisori rus reconeix igualment els drets dels pobles.

Concretament, els Aliats reconeixen, durant la guerra, les nacions polaca i txecoslovaca.

Sobretot les declaracions de Wilson esdevenen, a la fi de la guerra, l'expressió oficial d'aquesta doctrina. Amèrica, diu, combat «per l'alliberació dels pobles, siguín els qui siguin, de les agressions de la força autocràtica».

Dissortadament Wilson no mantingué el caràcter absolut del seu

dogma de lliure disposició. La seva doctrina reconeix, en principi, la necessitat de satisfer les aspiracions nacionals, però es reserva l'examen de «la justícia essencial de cada cas particular» i subordina aquelles aspiracions a l'interès superior de la pau mundial. Per a oposar-se a les reivindicacions de les minories, Briand, en 1928, a l'Assamblea de Ginebra, pren fonament d'aquest «interès superior».

En el seu primer projecte de pacte, Wilson preveia un article suplementari consagrat especialment a les minories, molt poc conegut. Deia així: «La S. de N. exigirà a tots els Estats nous, com a condició prèvia a llur reconeixement com a Estats independents o autònoms, de comprometre's a concedir a totes les minories de raça o de nacionalitat, en llurs jurisdiccions respectives, exactament el mateix tracte i seguretat que concedeixin a la majoria de raça o de nacionalitat de llur poble». El president hagué de renunciar també a esmentar concretament canvis territorials basats en el principi d'auto-determinació.

El dret de minories fou inclós en l'article 21 de la primera redacció que deia, atenuant el projecte anterior:

«Les altes parts contractants estan d'acord a declarar que no serà posada cap trava al lliure exercici de tota creença, religió o opinió, la pràctica de les quals no sigui inconciliable amb l'ordre públic i els bons costums i que, en llur jurisdicció respectiva, ningú no serà molestat en la seva vida, en la seva llibertat o en la seva adhesió a una creença o una religió determinada».

Però també aquest article hagué d'abandonar-se i així el dret de les nacionalitats no figurà en el Pacte. Totes les grans potències tenien qüestions d'aquesta índole i no volgueren subordinar-ne la solució a discussions generals de principi.

Si la doctrina wilsoniana hagués prevalgut, avui la qüestió de minories presentaria altre aspecte. Molts conflictes no existirien, per bé que d'altres serien més aguts, més avançats. Algunes desesperances, en canvi, no s'haurien produït. Pobles que no pogueren ésser escoltats, tindrien potser avui la via jurídica internacional, que no tenen.

JOAN ESTELRICH

LLETRA DE BARCELONA

No hi ha dubte que l'Exposició Internacional de Barcelona inaugurada amb apoteòsica solemnitat en maig proppassat, és per la seva triple significació, cultural, artística i industrial, l'esdeveniment remarcable en primer lloc, dels nombrosos ocorreguts ací durant aquest trimestre.

Fora llarga i massa minuciosa la feina (que pel demés ja s'ha cuidat de desenrotllar la premsa diària) de descriure com cal aquest meravellós Certamen, que a l'ensems que la vitalitat del nostre poble, ha de demostrar arreu la seva noble tossuderia i la seva admirable capacitat. Constatem, només, el fet de la sospirada obertura, esdevinguda amb una triomfal inauguració.

L'exterioització dels sentiments populars, es va manifestar, amb motiu de les revetles de Sant Joan i de Sant Pere, celebrades enguany amb un esponerós rebrotament de les tradicions pairals, que fan ací compatibles les gatzares més bullentes de carrer amb la major demostració de seny i bona criança.

L'èxit editorial d'aquest llibre no és, tanmateix, l'únic que cal registrar durant el trimestre que resumim. Precisament fa goig de veure com dintre aquests mesos, en els quals era de preveure un normal estroncament de les nostres lletres, el conreu d'aquestes s'hagi manifestat d'una manera tan intensa i sorprenent. Gairebé llibre per dia, ultra l'aparició de vàries Editorials, no és certament un mal balanç. La benemèrita "F. B. M." ha lliurat al públic tres toms; l'Editorial que té cura de les obres de Maragall ha llançat la traducció que de "Fisonomies de Sants" d'Ernest Hello, en féu el nostre gran poeta; la "Catalònia", el quart volum de les obres d'En Verdaguer. Han sortit, també, novelles de Francesc Trabal i d'Alfons Maseres; obres històriques de Carles Rahola, de Joan Clapés i de Cèsar Martinell; un enginyós opuscle molt d'actualitat sobre l'art d'ensenyar Barcelona de Myself. Encara, "Coses Viscudes" del llorejat S. Russinyol, "Vida i mort dels barcelonins" de Joan Sacs,

"Carnet de Ruta" de J. M. Lòpez-Picó, etc., etc. Traduccions, en fi, de Maurice Bedel, A. Maurois, Shakespeare, Dickens, Musset, Víctor Hugo, Turguenev, Tolstoi, Stern, Merimée, Balzac, Wells i Maeterlink, l'obra del qual, amb motiu de la versió catalana de "La vida de les abelles", ha tornat a moure una mica de discussió i controvèrsia entre nosaltres.

Intencionadament hem deixat d'esmentar per a últim lloc l'aparició del segon volum de "Cambó" que En Josep Pla ha escrit amb indubtable més encert que el primer tom, posat a la venda fa uns mesos, i que tant d'enrenou mogué, principalment entre els nostres polítics capdavanters. Aquest segon volum, malgrat ésser una explicació coherent i documentada de la política catalana vista amb bastant imparcialitat per un escriptor franc i personal, no ha evitat, tanmateix, que de bell nou aquells tornessin a bellugar-se, i ens han deixat besllumar, dintre les discrepàncies i malgrat tot, la supervivència de velles ideologies, per bé que discordants en certs punts, convergents en el fonamental.

Si quant a les lletres, com es veu, la inèrcia no ens ha acolpit aquest trimestre, menys quietud han demostrat, tocant a dissertacions tribunícies, les nostres primeres societats culturals. Així, l'"Ateneu Barcelonès", dintre del seu cicle de conferències, ens ha permés d'escoltar, ultra una interessant peroració del professor Ernest Bovet sobre diversos problemes actuals en les relacions internacionals, notables digressions filosòfiques dels doctors Roquer i Villarrasa, Miravent i Vilaplana, Pi i Sunyer i Carreres i Artau, el qual tancà el cicle amb un documentadíssim estudi, en el curs del qual parlà tot sovint del nostre Ramon Llull.

Des de l'"Ateneu Enciclopèdic Popular" ens parlaren, entre altres, Ròmul Rocamora i l'insigne advocat Maspons i Anglasell, publicistes com N'Angel Marsà, etc., etc., i des del "Polytechnicum" (la simpàtica i admirable institució on la nostra joventut obrera conreua la seva espiritualitat encara en aquests dies d'estiu en què la calor justificaria en aquell planter d'obrers la preferència per la platja o el passeig de repòs) pot dir-se que ens han deixat sentir la seva paraula l'*élite* de la nostra intellectualitat, entre la que es compten Nicolau d'Olwer, Sagarra, Puig-Pujades, C. Soldevila, Millàs-Raurell, Ferran i Mayoral, Lluhí Vallesca, A. Carrion, Bosch i Gimpera, P. Comes, A. Esclasans, Pi i Sunyer, L. Cervera i el competentíssim filòsof doctor J. Serra i Hunter, que aiximateix disertà a l'estatge definitiu de "Conferentia Club", on setmanes abans

l'il·lustre lingüista M. Antoine Meillet, de l'"Institut" i del "Col·legi de França" ens delectà amb un bell parlament sobre "L'establiment de noves llengües literàries a Europa al segle XIX".

La mateixa intensitat que en literatura i conferències filosòfiques i culturals, hem pogut palesar en la música i en la pintura. Deixant de banda l'esforç que suposa la nova edició per a cant i piano de "Parsival" amb text català, i les notables audicions d'òpera del Liceu (la temporada del qual pot qualificar-se sense exageració de superba, tant per les obres representades com per la qualitat dels autors que hi han desfilat) cal retreure, entre altres, els concerts de l'"Orfeó Català", al seu estatge i a l'"Associació Obrera", on també es presentà l'orquestra "Pau Casals", els de l'"Associació d'Amics de la Música" (entre els quals hem d'assenyalar el que hi donà l'excel·lent pianista polonés Jan Smeterlin), els de l'orquestra *da camera* Ardèvol a la "Sala Mozart", etc., etc. Anotem apart per la seva novetat i el seu marc grandiós, els concerts donats al magnífic Palau Nacional de l'Exposició per l'orquestra Lamoureux, per la Simfònica de Madrid i pel famós organista alemany Alfred Sittard.

Pel que fa a les nombroses exposicions pictòriques que han assolit més èxit, remarcarem només les de R. Benet, J. Serra i J. Mombrú a la "Sala Parès", les d'A. Valdemi i N. Puget a les "Galeries Laietanes", la de J. Amat i Virgili a la "Pinacoteca", i la de J. Padrós a la "Sala Busquets". Cal dir, tanmateix, en justícia que cap d'aquestes manifestacions d'art pot considerar-ss d'una importància extraordinària.

Per acabar, i abans d'esmentar altres noves soltes esdevingudes durant el trimestre, assenyalarem pel que al teatre es refereix i a manca d'estrenes originals dignes d'encomi (només la comèdia "Jo no ho pensava que el món era així" del mestre Vives pot considerar-se acceptable), la reaparició d'En Borràs a l'escena catalana del Novetats, en qual teatre una mesada abans poguérem assaborir les primors d'una conferència del dramaturg francès Jean Jacques Bernard, que precedí a la representació de la seva intensa i bella comèdia "Le feu qui reprend mal" que ha traduït admirablement el nostre Pous i Pagès. Remarquem, per últim, les sessions de l'"Associació del Teatre Selecte", novella entitat creada suara per elements plens d'inquietuds i anhels, a la que no podem deixar d'encoratjar.

No volem tancar aquestes ralles sense al·ludir, d'una manera

simple i esquemàtica, novetats tan diverses com les de l'encertada reelecció d'En Pere Coromines per a la Presidència de l'"Ateneu Barcelonès", la creació a la Universitat, mitjançant una Reial Ordre, d'una càtedra destinada a l'ensenyança i a l'explicació de les idees de Ramon Llull i, en fi, l'aparició del diari catòlic "El Matí" al qual no podem menys de desitjar sincerament llarga vida.

F. V. B.

EFEMÈRIDES MALLORQUINES

JULIOL DE 1232

COMPLINT el rei els pactes que tenia fets abans de la conquista de Mallorca i donant, a més, grans proves de liberalitat, una vegada dominada la illa, procedí al repartiment dels béns i de les terres entre els magnats i els que l'havien ajudat en l'empresa.

En Binimelis (1) i En Bover (2), fan menció en les seves històries d'aquesta repartició del regne de Mallorca, per bé que d'una manera breu i mancada d'esperit de crítica. Per això, en parlar ara d'aquest fet importantíssim per a nosaltres mallorquins, ens atendrem a l'estudi meritíssim que ens deixà Quadrado (3), i d'ell prendrem, extractant-ho, els punts que més poden convenir a un treball tan compendiat com és el present.

Quant al "Llibre del Repartiment", o divisió general de les terres de la illa i de les cases de la Ciutat entre els primers pobladors, diu Quadrado: "Apenes presa per assalt la Ciutat es procedí a la repartició, no solament dels béns mobles, sinó també de les terres i propietats, segons de la mateixa història es desprèn; i des del primer any es subdividiren i canviaren de propietari les proporcions, bé per mercès, bé per vendes o establiments. Però, una vegada que fou pacificada la illa amb la tercera vinguda del rei, i formada en ella una nova societat, vengué el cas de consignar i autentificar per complet aquesta divisió territorial, que estengué l'escrivà Pere Melió el primer de juliol de 1232, en presència del mateix sobirà i de l'infant Don Pere de Portugal, nou senyor feudatari de Mallorca. Fou depositat l'original a la casa del Temple, dividit en dues capbrevacions, i escrit part d'ell en àrab, sens dubte pel jueu Salomó qui, com intèrpret, acompanyà el rei en el tercer

(1) Joan Binimelis, Pvre. – "Nueva Historia de Mallorca y de otras Islas a ella adyacentes".—Volum II.
(2) Joaquim Maria Bover.—"Historia General del Reino de Mallorca".—Volum II.
(3) Josep Maria Quadrado.—"Historia de la Conquista de Mallorca."

viatge, i del qual deu ésser la transcripció dels mots àrabs i la versió que a alguns hi és posada. Anys després, a 18 de març de 1267, d'ordre del Conqueridor i del seu fill i hereu l'infant Don Jaume, el notari Guillem Ferrer copià fidelment el dit llibre del repartiment, davant el testimoni perenne de dos religiosos dominics, dos templers i dos prohoms lletrats, repartiment que fou ratificat pel mateix infant als 18 d'abril de 1269. L'original guardat llavors amb tanta sollicitud i esment ha desaparegut o està en qualque recó ignorat; però feliçment subsisteix a l'Arxiu de l'Antic Regne la seva autèntica i fidel còpia".

Arranjadament al llibre del repartiment, restà la illa trossejada en vuit parts: quatre pel rei i quatre pels magnats. El rei prengué els districtes d'Inca, Pollença, Sineu i Petra, Artà, Montuiri, les muntanyes i la meitat del terme de la Ciutat. Don Nuno Sanç, amb als barons de la seva companyia: Valldemossa, Bunyola i Manacor. El bisbe de Barcelona, Ramon Berenguer d'Ager i alguns altres porcioners: la meitat del terme de la Ciutat i tota la costa occidental fins a Banyalbufar. El comte d'Empúries, el bisbe de Girona, l'abad de Sant Feliu: Muro, dos terços de Sóller i la meitat de l'Albufera. I el vescomte de Bearn amb Bernat de Santa Eugènia, el Sagristà de Barcelona, i la resta dels seus addictes: l'altre terç de Sóller i el terme de Canarrosa, porció entre els predis de Cas-Canar i Son Arrosa, segons l'obra de Quadrado.

Aquests districtes es subdividiren ràpidament entre els cavallers, o es transferiren per venda o establiment als nous pobladors que arribaven de Catalunya, Provença i àdhuc d'Itàlia; els magnats solament es retenien el senyoriu allodial i la jurisdicció que també, amb el temps, traspassaren. Però hem de fer avinent, per evitar confusions lamentables, que els districtes dels quals hem fet menció no podrien correspondre a la divisió que avui volguéssim fer de la illa, ja que en temps de la conquista encara no existien moltes viles de les actuals, que llavors sols eren petites alqueries o predis. I deixarem per un altre estudi—ja que en el present no ens és possible,—la divisió de la Ciutat, la dels horts i la dels molins, que foren objecte de partició especial, com així mateix les subdivisions de la part del rei i les de les parts dels magnats, i les cavalleries, la qual cosa requereix temps i espai.

"Pocs documents avantatgen en profund interès històric al "Repartiment", cap l'iguala en la importància de les dades i notícies completes, per conèixer l'estat de Mallorca en l'època de la

conquista. Les denominacions aràbigues dels llocs i camps de la illa, dels carrers i casals de la Ciutat, de les fonts i jardins dels seus entorns, apareixen units als noms dels nous posseïdors, dels quals deriva la propietat fins a nosaltres; la terra encara sarraïna es cobreix de pobladors cristians; tot un regne es desplega, tota una generació es remou; i d'una sola ullada s'abraça, com des de l'alta fita, el període que fineix i el període que comença". "Intacta o molt poc variada conserven la veu amb què foren designades del poble vençut, moltes viles i heretats; antigues tradicions, conegudes dades, probables indicis escampen de quan en quan alguna llum per reduir el passat a l'existent". (1)

El "Llibre del Repartiment" és una font que sempre raja, és una deu de riqueses històriques, una mina de diamants sense pulir encara, que ofereix a l'investigador ample i fructífer camp d'experimentació.

JULIOL DE 1269

Encara una quarta venguda del rei Jaume I a Mallorca registra la història. Aquest postrer viatge fou fet a les acaballes de la seva vida i el projecte que l'impulsà no pogué convertir-se en realitat.

Jaume I creia, que les seves bones obres, les seves grans conquistes damunt els sarraïns, li guanyarien una certa indulgència del Jutge suprem, i per això és que: "Una invitació del Khan dels tàrtars el decideix a emprendre la croada a Terra Santa, projecte temps ha afalagat. Preses totes les mesures diplomàtiques i bèl·liques pertinents, l'estol croat parteix de Barcelona al començament de setembre de 1269. Però una forta tempestat el dispersa, i Jaume es decideix a acollir-se a Aigües-Mortes. Alguns vaixells arriben, tanmateix, a Acre". (2)

"Per tal de gestionar la participació dels mallorquins a la croada de Terra Santa, Jaume I anà a Mallorca. D'Emposta on es trobava als 10 de juliol del 1269, s'acostà, sembla, a Portfangós, en les boques de l'Ebre, on devia tenir preparada la nau per al viatge. Era a la illa el dia 21. Tornà ràpidament al Principat, puix que

(1) Josep Maria Quadrado.—"Historia de la Conquista de Mallorca".
(2) Ferran Soldevila.—"Jaume I".

el dia 30 ja era altra vegada a Barcelona. Quan el monarca hagué tornat, van començar a aplegar-se la gent de mar i els vaixells de transport. Mallorca donà 50.000 sous, i l'almoxerif de Menorca mil bous i vaques. Barcelona contribuí a l'expedició amb una forta suma". (1).

Miret i Sans (2), ho confirma: "Estigué — (Pere, l'infant) — poc temps a Terol i passant per Carinyena, entrà a Saragossa el darrer dilluns de juliol. El rei son pare — (Jaume I) — es trobava aquests dies a Mallorca, d'on anà a Barcelona el dia 29, (1269) per enllestir els preparatius de la croada".

En Bover (3), ens conta el fet d'aquesta manera: "Fou extraordinària l'alegria que els mallorquins reberen amb la vinguda del seu rei, a qui tots generalment respectaven com a senyor, i estimaven com a pare. No fou inferior la que rebé el rei, veient la Ciutat tan eixamplada i engrandida, i assenyaladament, com escriu el bisbe d'Albarrací, amb les obres del gran temple, de la fortalesa i fortificació del port, que s'aixecaven magníficament i estaven ja avençades." "Sabut el motiu d'aquella jornada, resolgueren, de comú acord, servir-lo amb 50.000 sous, i tres naus pel passatge. El mateix rei en la seva història, conta que tenia intent de demanar fins a 70.000 sous; però veient la bona voluntat i gust amb què es disposaven a servir-lo, s'acontentà amb els 50.000 solament".

"Amb l'alliberament del Sant Sepulcre volia coronar les seves gestes sobre els infidels: potser volia també aplacar la còlera celest, perquè, malgrat totes les recriminacions del Sant Pare, seguia unit amb Berenguera Alfonso. En la tempestat que dispersà els seus navilis i l'incità a refugiar-se a Aigües-Mortes va veure el rei la voluntat palesa de Déu oposant-se que fos ell qui deslliurés el sepulcre de Crist.=En mig de les seves fervents pregàries a la Mare del Salvador—escriu Tourtoulon (II, 396)—Jaume es recordava sens dubte d'aquestes paraules que el Sobirà Pontífex li havia adreçat poc temps havia: "Si bé hem sabut amb joia que us proposeu d'anar en auxili de la Terra Santa, volem que sapigueu que el Crucificat no accepta el servei d'aquell qui, maculant-se amb un contuberni incestuós, el crucifica de nou." = Malgrat tot, Jaume continuà amb la seva amistançada. "Eren uns temps—escriu Swift

(1) A. Rovira i Virgili.—"Història Nacional de Catalunya".—Volum IV.

(2) Joaquim Miret i Sans.—"Viatges de l'infant En Pere, fill de Jaume I, en els anys 1268 i 1269". —Butlletí del "Centre Excursionista de Catalunya".—Volum XVIII.

(3) Joaquin Maria Bover.—"Historia General del Reino de Mallorca"—Volum I.

(p. 144)—en què els homes volien certament morir per Crist, però esdevenien cada cop més recalcitrants a viure per Ell". (1).

JULIOL DE 1276

Sentint-se vell, el Conqueridor ordenà el seu testament, mitjançant el qual dividí el regne entre els seus fills, l'infant En Pere i l'infant En Jaume. Al primer li pertocaren els regnes d'Aragó i de València i el principat de Catalunya. Al segon, el regne de Mallorca, Menorca i Eivissa; els comtats del Rossellò, Cerdanya, Conflent i Colliure; i les baronies de Montpeller i Vallespir." De manera—diu Ferran Soldevila, (2)—que Jaume I, qui va eixamplar talment els països catalans, és responsable d'haver-los limitat quan encara podia donar-los una més gran extensió. Però no solament els va limitar, sinó que supeditant els interessos nacionals a consideracions i sentiments familiars, va cometre una segona error: va dividir-los. Va dividir-los, com hem vist, diverses vegades i en diverses parts. Sortosament, a l'hora de la mort no li restaven sinó dos fills legítims qui poguessin heretar els seus reialmes. Així no va poder-ne fer sinó dues parts. L'efecte d'aquesta divisió fou una sèrie de lluites entre els representants de les dues branques reials i l'afebliment de la unitat catalana".

Hi ha autors que ens posen la mort de Jaume I, ocorreguda en el mes de juny de l'any 1276, altres a l'agost; però nosaltres creim, amb la majoria, que tengué lloc el mes de juliol.

Vegem ara com ens conta la mort de l'alt Conqueridor, En Ramon Muntaner (3). "E com fo en la ciutat de València, estec deportant, alegrant si mateix, e anava a caça e a deports, sí que així caçant anava visitant tots los castells e viles del regne. E com fo a Xàtiva, així com Déu venc en plaer, malautia de febre li venc. E fo molt malalt, que no es podia llevar; e tots los metges n'estaven en mala opinió e senyaladament per ço com ell havia mes

(1) Ferran Soldevila.—"Jaume I".
(2) Ibid id. Ibid.
(3) Ramon Muntaner.—"Crònica".

de vuitanta anys (?): e així la persona qui és vella ja sabets que no pot haver aquell reveniment que ha un jove, no per tant que neguna hora no fo que ell no fos en bon seny e en sa bona memòria". Seguidament ens parla de la revolta dels sarraïns, quan saberen la malaltia del rei, i de com fou sofocada per l'infant En Pere. Després, continua: "Emperò fo acord del senyor rei En Pere son fill, e dels barons e prelats, cavallers, ciutadans e hòmens de la vila de Xàtiva e d'altres viles, que amb aquell confort e alegre que el senyor rei En Jacme havia de la batalla que el senyor rei En Pere, son fill, havia vençuda, que portassen a la ciutat de València. Sí que així fo acordat e així se complí". "E con fo en en la ciutat de València, on tota la ciutat era eixida a carrera al Reial, aportaren-lo, e aquí confessà moltes vegades e combregà, e puis lo peroliaren; e molt devotament pres tots los sagraments de Santa Esgleia davant dits. E con ho hac fet, ab gran alegre que hac ab sí mateix con veé la bona fí que Déus li havia atorgada, féu apellar los reis sos fills, e aquells néts, que hi eren, seus: e a tots donà sa benedicció e els adoctrinà e els pregà. E ab son bon seny e ab sa bona memòria, comanant tuit a Déu, comanant si mateix, ab les mans encroades posant sobre son pits, dix la oració que Nostre Senyor ver Déus Jesucrist dix en la creu. E con l'hac dita, la ànima se partí del seu cors, e se n'anà en Paraís a sis dies a la eixida de juliol de l'any mil dos cents setanta sis, ab gran alegre e ab gran pagament". "E lleixà que el seu cors fos portat a l'orde de Poblet, qui és en mig de Catalunya, de monges blancs". Després, Muntaner, ens diu: "els dols, e els plors, e els plants e els crits". que hi hagué per tot el regne i com la memòria del rei En Jaume és a tots els cors catalans.

Els altres historiadors coincideixen, poc més poc manco, amb això que hem transcrit de la "Crònica" d'En Muntaner, i per aquesta raó ens abstendrem de fer més cites, per tal de no perllongar massa aquest resum.

Jaume I, visqué seixanta vuit anys i en regnà seixanta tres. "Fou lo més bell hom del món...—diu Desclot (1)—i fou molt ardit i valent i llarg de donar i agradable a tota gent i tengué tot son cor i tota sa voluntat de guerrejar amb sarraïns." "La pietat més sentida s'exhala de tota la seva vida i sura com un perfum d'encens sobre les pàgines de la Crònica. Figurau-vos un escut d'aram

(1) Bernat Desclot.—"Crònica".

qui tengués una transpiració de crisma, o un ferro de llança on florís un lliri d'altar. A l'acabament de la vida aquest lliri d'altar se brufa de llàgrimes contrictes i aquell cor d'aram bèl·lic se cruix i s'esberla de compunció" (1).

Així morí, placèvolament, entregant la seva ànima a Déu i al monestir de Poblet el seu cos august, que descansa avui a la urna cinerària de la Seu de Tarragona, aquell alt En Jaume de record perennal i gloriós; aquell guerrer que amb la punta de la seva espasa prengué regnes als infidels, i els donà al rei savi de Castella i als seus fills, i fou lliberal entre els seus vassalls; aquell home que amb una mà pren per les barbes el rei sarraí de Mallorca i amb l'altra detura que aixequin la seva tenda, en el setge de Burriana, perquè una oronella hi havia fet el niu; aquell monarca que dicta lleis plenes de saviesa i justícia als seus, mentre pren per esclaus els vençuts; aquell esperit, que essent excomunicat dues vegades per l'Església, intenta, ja vell, la conquista de Terra Santa...

RAMON DE MALLORCA

(1) Llorenç Riber, Pvre.—"Per l'Altar i per la Llar".

E L S L L I B R E S

JOSEP PLA.—*Cambó.—Materials per una història d'aquests últims anys.*—Vols. I i II. —285 i 337 pp.

Amb una atenció sostenguda i constant hem llegit els dos toms que Josep Pla ha publicat, iniciant la seva actuació de tractadista polític, en els quals historia el moviment català des del temps de Valentí Almirall.

Josep Pla és, sens dubte, un dels escriptors més llegits de Catalunya. Des de les seves cròniques de la guerra mundial a "La Publicidad" va anar aconseguint, a força de constància, d'originalitat i de judicis crus i a voltes intemperants, fer destacar el seu nom. Durant molt temps fou una de les firmes habituals de "La Publicitat" i després ha passat a escriure a "La Veu de Catalunya", canvi que ha motivat una total subversió de les seves idees polítiques, de la qual cosa n'és una prova definitiva els llibres publicats amb el títol "Cambó".

Francesc Cambó és també un dels homes més discutits de la política contemporània. Esperit dinàmic per excel·lència, al voltant seu ha girat tota la política de Catalunya i molt sovint la d'Espanya. La seva direcció en el camp catalanista ha donat com a resultat, juntament amb nuclis d'addictes incondicionals, altres que l'assenyalen com a causant del que s'ha dit la germanització de Catalunya (prenent la paraula en el sentit que Alemanya tenia abans i durant la guerra).

Josep Pla, a través dels dos toms dedicats a Cambó, se'ns mostra amb el seu estil peculiar, absolutament descordat, lluny de tota preocupació de preciosisme de llenguatge i anomenant les coses amb les paraules, a voltes gruixades, que més impressió produeixen en el lector. Aquesta manera tan especial de descriure dóna a aquests llibres un to de pintoresc molt pujat, però els dóna també una vivacitat, una sensació de cosa fresca i vibrant que els fa prou interessants i obliga gairebé a no deixar interrompuda la lectura.

Pla ha intentat—ho diu en el subtítol i ho repeteix a través dels llibres—fer una recopilació de materials per a una història dels darrers anys de la política catalana; però l'obra tota adoleix del que podríem dir unilateralisme informatiu: l'autor ha anat a cercar els antecedents tots en els arxius d'un dels sectors més influents, sens dubte, però en un sol, i així l'obra tota es ressent d'estar informada per una ideologia i una tàctica concretada en una paraula: la Lliga.

Això quant a l'informació, puix quant a la relació dels fets, a la interpretació llur i a les seves conseqüències, aquesta producció d'En Pla pren un caràcter tan decididament partidista, tan personalment parcial, tan autènticament sectari, que sembla més que una història o un intent de crítica política, un himne desaforat entonat davant un home, al qual es rodeja dels màxims elogis mentre es tira amb bala contra tots els qui l'han dissentit o combatut. És, senzillament, una història *ad usum Delphini.*

A més d'això, hi ha en els llibres evidents errors d'informació i judicis d'una injustícia revoltant. Entre els primers podem anotar la pintoresca explicació del "Delateu!", que mai no va ésser escrit (malgrat existís en l'ambient de dreta barceloní posterior a la setmana tràgica), i que ara ens vol servir En Pla com una justificació, enfocant-ho d'una manera insospitada.

Entre els judicis injusts hi ha el que es refereix a Gabriel Alomar. Dir del nostre illustre teoritzador futurista que és de una "pedanteria correctíssima" és faltar a la veritat o confondre la pedanteria (cultura falsa) amb la cultura autèntica que tan abundosament posseeix En Gabriel Alomar. Injust és també qualificar-lo com a escriptor de "sonora buidor". Sonoritat no en falta certament en la prosa de N'Alomar, però dir buit a un dels homes que més idees i més suggestions ha llançat en el camp polític i social és notòriament injust. Finalment, parlar d'aticisme indigerible quan això no és qualitat imputable a l'escriptor (Alomar, encara, en aquest cas) sinó al lector, ens sembla absolutament fora de lloc.

Però la tara més grossa que es pot trobar al llibre és la seva falta d'autoritat. Es pot passar per la deficient informació, deficient des del moment que és unilateral; es pot passar per l'elogi descordat a un polític, encara que duga, com a compensació, l'insult i els menyspreu a altres; però tot això resta ineficaç si es pensa que l'autor no fa tres anys escrivia coses contradictòries a les ara publicades en aquests toms que l'esperit àtic dels catalans anomena ja de la "Fundació Cambó".

El primer tom fou editat per "La Nova Revista" i el segon en un format igual i disposició molt semblant ho ha estat per la "Llibreria Catalònia" que així incorpora a les seves produccions una de les obres que més llegides seran i més comentaris aixecaran.

La presentació i impressió, excellents.

MAURICI MAETERLINCK.—*La vida de les abelles.*—Versió catalana de Cecili Gasòliba. —"Biblioteca Literària".—Llibreria Catalònia.—Barcelona.—245 pp.

Entre les produccions eixides de la ploma de Maeterlinck l'autor teatral, i sobretot, poeta, belga, destaca "La vida de les abelles".

N'és bona prova el fet que haja estat de les obres que més s'han traduïdes.

Publicada a principis de l'actual centúria, aquesta obra constitueix un estudi ple d'amenitat, en el qual la intel·ligència de l'autor sabè fer una mescla magnífica i insuperable d'història natural i de filosofia.

Si provau d'emprendre la lectura us serà difícil deixar-la. Quan més us interessi l'aspecte que en podríem dir essencialment narratiu, sentireu com insensiblement anirà canviant el tema fins a trobar-vos en plena disposició filosòfica, prenent com a punt de partida un qualsevol dels accidents de la vida dels eixams.

Set llibres formen el tom i els títols solament ja expressen com ha estudiat fondament Maeterlinck l'apicultura. "En el llindar del rusc", "L'eixam", "La fundació de la ciutat", "Les reines joves", "El vol nupcial", "La matança dels mascles' i "Els progrés de l'espècie" comprenen dins els capítols en què cada llibre es descapdella tota la vida de les abelles i al marge unes excellents lliçons de filosofia.

Cecili Gasòliba,—l'autèntic, no l'pseudònim de Josep Carner—ha estat l'encarregat de la versió de l'obra de Maeterlinck a la nostra llengua i ens ha donat una traducció plena de frescor i de vida, en la qual es transparenta el fons, ple de bondat, de filosofia i d'art literària de l'obra del poeta belga.

"La vida de les abelles" forma part de la "Biblioteca Literària", que edita, amb tota dignitat, la "Llibreria Catalònia".

El to de vermell taronja i blau de l'ornamentació i les lletres de la coberta, ressalta damunt un fons de color palla apagat que produeix molt bon efecte.

MYSELF.—*L'art d'ensenyar Barcelona.*—"Llibreria Catalònia".—Barcelona.—57 pp.

L'pseudònim Myself en la coberta d'aquesta petita i estupenda guia de Barcelona predisposa a la lectura.

Darrera Myself l'esperit agut, artista, de Carles Soldevila, s'amaga d'una manera imperfecta.

La prosa alada i plena de gràcia de Carles Soldevila, popularitzada en els "Full de dietari" omple aquest bell opuscle, en el qual són traçats diversos itineraris que donen a conèixer allò que té Barcelona de més notable, així en l'aspecte de ciutat plena d'història, com en el de capital que aspira a ésser cada dia més europea.

Cap dels aspectes de Barcelona hi és negligit: al costat dels recons artístics, la vida de societat; després de les excursions als afores, els espectacles.

I tot amb aquella prosa tan agradable que fent-vos fer una cosa, no sembla manar-vos-ho, sinó haver sabut respondre a un desig inexpressat. Virtut aquesta que sols atanyen els esperits privilegiats.

BARTOLOMÉ FERRÁ.—*Guía de Mallorca.*—"Librería Escolar".—Palma de Mallorca.—124 pp.

El pintor i crític d'art Bartomeu Ferrà, abandonant per un moment la seva habitual ocupació, ha enllestit i donat a l'estampa una "Guía de Mallorca" que ve, així, a omplir un buit que es feia sentir molt, sobretot des de que l'anglès Chamberlin va publicar la seva guia.

Seria injust suposar, tots aquells que coneixen En Ferrà, que la seva Guia és un Baedeker més o manco extens. No. Un esperit cultivat i sensible a les valors espirituals no pot fer un llibre a base d'erudició freda i d'estadística.

I aquí radica l'èxit major de la Guia d'En Ferrà. Sense faltar-hi cap dels detalls que un turista—en el sentit vulgar del mot—desitja, totes les planes estan animades per una escalfor cordial, per una vibració espiritual que els dóna un encant particular i fa que vegeu en les seves descripcions una força superior a la que es pot atribuir la paraula d'un *cicerone* més o manco ilŀlustrat.

El llibre—que duu a la portada la reproducció d'una aquarella, molt suggestiva, d'En Ferrà—ha estat editat als obradors de Can Soler i en el text hi ha intercalades moltes—algunes notables—fotografies.

Un encert és el plànol de Palma, amb un itinerari per seguir tot el millor—artísticament i arquitectònicament—de la capital, amb indicació dels patis, façanes, esglésies, etc., dignes d'ésser visitats.—R. R. T.

BERNAT OLIVER.—*Excitatori de la pensa a Déu.*—"Els Nostres Clàssics".—Editorial Barcino.—Barcelona.—286 pp.

Els noms de Bernat Metge, Joanot Martorell, Ramon Llull, Eiximenis, Muntaner, Fra Turmeda, Ausiàs March, Jaume Roig... nodreixen fins ara aquesta interessant biblioteca, complement de la dels clàssics per antonomàsia, grecs i llatins.

Qualque vegada s'ha plantejat la qüestió de si els autors medievals de la llengua nostrada foren vertaders clàssics com Luís de León, Lope de Vega en llengua castellana i Racine o Molière p. e. en francès. Nosaltres no tenim cap autoritat per opinar en la matèria, però els més profans poden veure que la influència salutífera del Renaixement a les ciutats italianes havia arribat tantost a Catalunya quan per raons diverses s'estroncà la vena de la nostra literatura mentre Boscà i Garcilaso introduïen a l'idioma de Castella l'endecasíllab que ja era arribat a la plenitud amb Dant i Petrarca i que Ausiàs March emprà per la seva admirable poesia metafísica.

Apart de R. Llull, monument isolat com els nostres talaiots megalítics, i que com diu sintèticament Menéndez i Pelayo en el discurs sobre la poesia mística: *fou l'home en qui es féu carn i sang l'esperit aventurer, teosòfic i visionari del segle XIV, just amb el saber enciclopèdic del segle XIII*, els altres autors catalans coetanis no presenten gran originalitat i allò que tenen de més interessant per nosaltres és el llenguatge—i en aquest sentit sí que són clàssics o modèlics—que apar igual a les terres on es parlava el nostre romanç, havent vengut molt més tard certa diferenciació més fonètiça que altra cosa.

El llibre "Excitatori de la pensa a Déu" que ens ha donat motiu per aquesta digressió i que fou escrit en llatí per Bernat Oliver i traslladat al català per autor anònim, està inspirat en els Sants Pares. Així diu l'autor: "Enperamor d'açò, a llaor e honor de nostre senyor Déu e a utilitat e profit del proïsme, io he volguda ordenar aquesta petita obra en la qual he ajustades e mesclades, per ajudar a crèixer la virtut de devoció, algunes devotes coses, les quals dels dits e auctoritats dels sants he collides e trobades".

La matèria principal d'aquesta obra ascètico-mística és la relació de l'ànima del pecador amb Déu.

És feta la traducció en bell llenguatge catalanesc i no desdiu devora les obres dels bons prosistes dels segles XIII i XIV. El text i anotació són de Pere Bohigas i com és costum en la biblioteca E. N. C. al final del tom hi ha un glossari dels arcaismes més dificultosos amb els equivalents actuals.—B. F. P.

A esmentar encara:

"El Valle de los Naranjos".—Guía turística de Sóller.—Aquesta guia és una compilació d'articles relatius a Sóller d'autors ben diversos feta pel jove escriptor Josep Vidal Isern. Hauria estat de desitjar més esment en els fotogravats, bastant borrosos, i no haver oblidat el treball d'En Miquel Sants Oliver sobre "El valle del azahar" que és l'elogi més poètic que coneixem de la vall del taronger.

RECULLS DE FORA

La premsa diària ens dugué una nova sorprenent: "Juan Belmonte—el torero famós—estudiant honorari". "En el *Círculo de Bellas Artes,* de Madrid, uns quants estudiants entregaren al torero Belmonte un pergamí amb motiu de nomenar-lo estudiant honorari, agraïts a la seva participació en la festa taurina a favor de la Ciutat Universitària. Florestán Aguilar i el marquès d'Argüeso pronunciaren paraules adequades. Un estudiant llegí unes quartilles d'oferiment. Belmonte ho agraí".

¿Un títol honorífic? No. Més bé ens sembla quelcom a la inversa. Estudiant, vol dir individu que fa coneixements per arribar a ésser qualque cosa. Estudiant honorari, ve a dir, individu que no fent coneixements de cap mena, no pot ésser res. A Joan Belmonte se li ha dat, simplement, un títol que no li fa cap favor.

* * *

¿Haveu vist el mapa d'Europa que publica «La Esfera» de Madrid en el seu número del dia 6 de juliol?

Fixeu-vos-hi. Per molt i bé que l'examineu no hi trobareu les Balears.

Oh dissort! Ens han tret del mapa! Potser les consideren—aquests illes malaguanyades—geogràficament indesitjables.

* * *

El republicanisme espanyol sembla que reprendrà les seves activitats públiques. Les forces polítiques d'esquerra republicana es constituiran en partit: el partit radical socialista.

Hi ha el propòsit de celebrar, dins la tardor vinent, un Congrés nacional, el qual, una vegada constituït el partit, formularà el seu programa d'iniciatives, d'aspiracions i de realitzacions.

Aviat serà publicat un manifest-convocatòria i més endavant, un setmanari, «La República», orgue oficial del nou partit.

* * *

Es diu que Mussolini, amb el fi d'incrementar la població en certs districtes italians de baix coeficient de natalitat, tracta d'organitzar una vertadera competència entre aquells districtes, premiant el que hagi assolit una més alta productivitat.

* * *

"L'Aliéniste Français" corresponent a juny de 1929, dedicat gairebé integralment a reproduir els discursos d'obertura (Dr. Lalanne) i de clausura (Inspector General Mr. Raynier) del Congrés d'Alienistes que tingué lloc a Barcelona durant el maig proppassat, i a ressenyar les visites que els senyors congressistes feren a diferents establiments manicomials de Catalunya, conté a més un article del Dr. Jacques Hamel titolat "Quatre jours a l'Ile Majorque" que reflexa bé l'entusiasme i la gratitud dels professors alienistes francesos que prengueren part a l'excursió a la nostra terra. És un elogi arborat del nostre paisatge i el testimoniatge d'agraïment vers tots els que feren interessant i agradable l'estada a casa nostra, dels metges francesos. Com és general en publicacions foranes, també en aquest article trobem grafies de llinatges, errades o estrafetes.

* * *

"Un altre elogi a Mallorca" apareguè a "La Publicitat" del dia 6 d'aquest mes. L'autor, R. Mercader—el primer cognom del qual s'amaga sota l'inicial trascrita—no es detura a parlar de la bellesa del paisatge ni de la riquesa artística que serven els palaus mallorquins i alguns pseudo-museus. Pintors i literaris, arquitectes i professors—professionals i aficionats—han acomplert aquesta tasca generosa. Parlarem només—diu—de la suavitat de la parla; de la gentilesa i urbanitat dels mallorquins.

Si disposéssim d'espai suficient el transcriuríem sencer. És un elogi gairebé líric, ingènuament afalagador que ens ha fet pensar si de fet van esvaïnt-se les mostres de xenofòbia que tant sovint, travessant els carrers ciutadans, havien fet avergonyir-nos.

* * *

Després de Courteline—l'humorista genial—, París acaba de perdre Paul Sonday, el crític famós de "Le Temps" que era considerat com un dels millors—sinó el millor—guies literaris a França.

* * *

A Narbona és mort l'escriptor felibrenc Paul Albaurel, el qual s'havia distingit per la seva producció literària de caràcter regional.

* * *

A Berlín ha mort el professor Hans Delbrüch, l'historiador que d'ençà de l'acabament virtual de la guerra esmerçava les seves millors aptituds a defensar gairebé la inculpabilitat d'Alemanya.—F. de S. A.

N O T I C I A R I

CONCERTS

Els dies 2 i 3 d'aquest mes es presentà el "Quartet Ibèric", compost pels professors Guérin (violí primer), Doncel (violí segon), Tarragó (viola) i Pérez Prió (violoncel) a la sala de "Domus Artis" i en concerts corresponents a l'"A. de C. M."

Aquesta agrupació—el nom de la qual hem de confessar que ignoràvem—forma un conjunt, sinó perfecte, remarcable i dóna sovint unes interpretacions ben reeixides a les obres executades. La vàlua de cada un dels concertistes és innegable, particularment el violí primer i la viola, i creim que si aquest quartet actuàs com a tal amb més freqüència, arribaria a assolir aquell grau de justesa i compenetració que tant hem admirat en algunes agrupacions estrangeres que ens han visitat.

El primer dia donaren, a més del conegut *Quartet op. 18, n.º 2,* de Beethoven, i del bellíssim *Quartet en re menor,* de Schubert, el *Quartet n.º 1,* de Milhaud, que fou molt discutit pel públic. És, a ver dir, una de les primeres composicions d'aquest autor, en la qual apareixen influències alienes i, per conseqüent, és una obra poc característica de la manera de l'autor per poder-ne formar un judici definitiu.

En el segon concert se'ns féu conèixer el *Quartet n.º 3,* d'Amadeu Cuscó. Obra de tall clàssic, té un *allegro* notable en l'exposició i reexposició del tema, però vague en el desenrotllament. Després de l'*andante* escrit amb més preocupacions i també amb més influències de diferents i oposades escoles, acaba aquesta obra amb un "Tema rus" com a *Final,* que voreja la vulgaritat. Cuscó demostra posseir molts de coneixements en aquest *Quartet,* però potser menys, una vertadera inspiració i originalitat.

De Strawinsky executaren *Tres peces per a quartet de corda.* La darrera, una *boutade* de l'intel·ligent mestre; molt ben construïdes les dues primeres, per bé que sense major importància. Amb tot, elles ens feren veure la buidor de la *Siciliana,* de Casella, peça executada immediatament.

Grieg hi estigué representat amb el seu *Quartet op. 27,* obra que obtingué una interpretació ben entesa de vigor i ritme i en la qual el "Quartet Ibèric" ens va aparèixer amb la seva màxima valor.

Aquests concerts foren interessants, sobretot, per la música moderna que se'ns donà a conèixer.

Per manca d'espai no podem ocupar-nos en aquest número dels concerts Husson-Husson Mayol i Vich-Thomàs que s'han celebrat aquest mes. Ho farem en el número d'agost.—E. P.

UNA NOTA DE L'ALCALDIA

Publicat el nostre número de juny, ens sorprengué una Nota de l'Alcaldia apareguda a tots els diaris locals, titulada "El servicio de limpieza", a propòsit del comentari que fèiem al final del nostre editorial.

I deim que ens sorprengué perquè comentaris semblants al nostre n'havien aparegut abans a tots els diaris locals en forma de crítica periodística o bé queixa dels veïns interessats. El mateix dia de la Nota, aparegué a "La Última Hora" un article de fons en el qual es protestava de l'abandó en què té l'Ajuntament la nova barriada de Son Coch. Després de la Nota, han aparegut a "La Almudaina" i en "El Dia", altres reclamacions sobre la neteja pública. No obstant, hem de agrair a l'Alcaldia l'interès que es pren amb els nostres comentaris i la lectura que fa d'aquesta Revista.

L'Alcaldia ens demana la rectificació dels conceptes apareguts en el nostre editorial esmentat i ens fa avinent que la sanitat urbana és excellent; que l'Ajuntament té contractat el servei de neteja pública i procura que es compleixin les clàusules del contracte, i que té ordres donades perquè siguin castigats aquells que infringeixin les Ordenances de policia. De tot això ens en alegram i molt més, encara, de l'interès que l'Ajuntament posa al servei de la Ciutat.

I com que no desitjàvem nosaltres molestar personalment el Sr. Batle en publicar el nostre editorial, sinó laborar en benefici de la Ciutat, dongui per suavitzada la seva forma d'expressió tant com vulgui, però no deixi de posar la seva autoritat perquè sigui prest una realitat la canalització de les aigües de consum, la xarxa urbana de clavegueres, l'exacte compliment, per part dels veïns, de les Ordenances municipals i, per part del contractista, de les clàusules del contracte del servei de neteja. I si — com el senyor Batle diu—es compleix extrictament aquest contracte d'arrendament, llavors cal ampliar-lo, perquè és precís que la Ciutat estigui neta i, al nostre veure, no ho està prou encara.

CONFERÈNCIES

Ha donada una conferència a l'Hospital Provincial el Dr. Noguer Moré, cap del servei de Dermatologia de l'Hospital de Santa Creu i Sant Pau de Barcelona.

ROTULACIÓ

A alguns cantons de carrer, notam que els rètols que els donen nom no hi són. Han caigut. Aquesta deficiència, ultra acusar cert abandó de part dels consellers, dóna molèsties als resignats ciutadans i una mala impressió als turistes que ens vénen a veure. El carrer de l'Almudaina n'és un. Cal, doncs, una revisió i la immediata reposició dels rètols fugissers.

ANUNCIS EN LLENGUA NOSTRADA

Ens plau felicitar el Sr. Buades per la pensada, tan natural, d'anunciar en un dels diaris matutins, la venda d'un dels articles del seu establiment emprant la nostra llengua. Tan de bo que aquest exemple tengués imitadors per tot arreu.

SERVEI IRREGULAR

Caldria que la companyia de tramvies establís el servei més seriós, car pensam que el públic hi té dret. Sovintegen les vegades en què, sens previ avís, es canvia el lloc i l'hora de la sortida del cotxes a algun dels suburbis, en perjuí del viatger, qui ha d'esperar-se o ha de resoldre's a fer el camí a peu. I en aquesta forma ho fan, els qui frissen.

PER LA CONSERVACIÓ D'UNA ESGLÉSIA

L'esglesieta de les Minyones està amenaçada de desaparèixer o al manco d'un canvi de lloc, a fora de la ciutat. Així, la que tants anys era ciutadana, serà portada a un extrem de la urb: la faran gairebé pagesa. Nosaltres mai no sabrem veure-la-hi i tan avesats estàvem de contemplar-la, tota bruna al cantó dels carrers de la Soletat i Minyones, que si un dia la lleven, ens donarà la sensació que manca alguna cosa familiar, quelcom simpàtic que ens recordava al vell hospital del Sant Esperit de Roma, que des de 1629 habiten les Minyonetes. ¿Per què l'Ajuntament no deixa fer l'esglesieta intacta si és que el cos adjunt no pot subsistir una vegada que sigui un fet la realització de la gran via? Que l'esglesieta de les Minyones no es mogui del lloc és el nostre desig.

FESTES DEL CENTENARI

Amb prou motiu un diari ciutadà del matí es plany desoladament que els dies commemoratius s'acostin, mentre semblen estar cloroformitzades les persones qui amb molt de temps avant s'encarregaren voluntàriament de portar a terme tot un programa de festes que la llunyania les feia veure apoteòsiques. A tots nosaltres que estimam la personalitat autèntica del rei En Jaume i que les circumstàncies, no gaire propícies a la nostra ideologia, ens han forçat a mantenir-nos allunyats de tota actuació, ens dol aquesta esterilitat, demostrada fins ara per les comissions que prengueren la tasca d'honorar el primer rei de nostra fugissera dinastia. No ens podem resignar a creure que aquesta manca d'entusiasme sia la senyal reveladora del fracàs.

ELS CANALOBRES DE LA SEU A L'EXPOSICIÓ

Uns dels objectes artístics que figuren a l'Exposició de Barcelona són els canalobres de plata de la nostra Seu. Un canonge, seguint el torn, anirà a guardar-los i cada un estarà un mes a la gran metròpoli catalana. El primer canonge que ha complert aquest encàrrec és el M. I. Sr. Don Joan Quetgles. Després el M. I. Sr. Degà Antoni M.ª Alcover.

EXCURSIÓ CATALANA

Els socis de l'"Sport Ciclista Català" vengueren a Mallorca, on passaren dos dies i visitaren la ciutat, els monuments més notables, com també les coves d'Artà. Que els sia estada plaent llur venguda.

HOSTES ESTRANGERS

Tiraren àncores dins la nostra badia els vaixells "Ranchi" i "Eros"

amb turistes. En aquest viatgen el potent financier baró de Rotschild, el príncep de Kapurtala, les princeses de D'Auvergne i de Wagram i altres ressaltants personalitats del gran món.

També fou hoste nostre l'explorador alemany Werner von Boltenstern, qui sortí de Berlin l'any 1925, i tot rodant món, ha passat per Àsia, Àfrica i Europa. L'any 35 pensa arribar a Berlín, punt de partida.

PROJECTES DE COMUNICACIONS

Es creu que prest serà un fet el nou servei que una companyia forastera vol establir entre la illa i Barcelona, mitjantçant uns vaixells rapidíssims, anomenats "puces de mar". Van moguts por motors d'aviació i en portarien dos de 400 cavalls. Portarien una cabina per a 14 passatgers i la travessia es faria amb unes dues hores i mitja.

És molt possible que al començ del propvinent agost s'inauguri una estació telefònica a Andraitx.

A més el govern ha concedides 700.000 pessetes per asfaltar la carretera Palma-Sóller.

Es parla també de la probable inauguració, a principis de setembre, d'una línia aèria entre Mallorca i Barcelona. Segons manifestacions d'un dels directors de la companyia d'aviació "Classa" es faria la travessia amb moderns hidroavions "Dornier". Podran transportar una dotzena de passatgers i a un preu econòmic.

El director de l'esmentada companyia, s'afanya per tal que l'Estat dongui el permís i una subvenció.

CREUER INTERNACIONAL DE LA MEDITERRÀNIA

Aquest creuer havia despertat prou interès entre la gent de mar, que els diaris malavetjaren mantenir amb llurs referències informatives. El jurat situat a la punta de l'escullera donà entrada als yachts amb el següent ordre: "Tonino", "Concha", "Amic", "Niawing", "Maria Josefa", "Consuelo", "Isolda". Més tard començaren a arribar al port els yachts pertanyents a la regata francesa, als quals s'uniren els italians, navegant junts els dos grups des del port de Marsella, on es començà, el dia 19, el creuer internacional.

El primer que arribà després d'una travessia de 625 milles fou el yacht italià "Dux" de la "Compagnia della vela de Venecia". Després l'"Elis" de M. F. Maroni; a la una arribava el "Corsara" del Dr. Ignaci Centurini; el "Barvara" d'A. de la Grange; el "Bragalonne" de J. Prouvost; l'"Incomprise" de J. Baudrier; el "Gerveur" d'A. de Neufville; el "Bazawola" de R. Schvaller; el "Hobo" de Mme. S. Walters; el "Cirta II" de J. Riche; el "Danae" de F. Rouv; "L'Alisteros" de Cte. Bertier de Sauvigny.

A les set del capvespre del diumenge encara no havien creuat la línia d'arribada cinc yachts. Aquest dia el moll fou molt visitat de públic. Les balandres estaven ornades de gallarets i banderetes, i feia bo de veure's La vetla de Sant Joan hi hagué una festa al camp del "Real Mallorca Tennis Club". El propietari de l'Hotel Formentor obsequià també els yachtmen amb una festa nocturna. Igualment féu el "Círculo Mallorquín". El Comitè local del "Reial Club de Regates" de ciutat, organitzà un servei de

remolcs, palanques, provisions i altres facilitats que foren molt agraïdes. Cal lloar l'èxit aconseguit pels elements del "Real Club Náutico", de Barcelona, qui ha pogut aplegar un lot de yachts poques vegades superat en competències estrangeres d'aquesta mena. ¿Per què a Mallorca no sovintegen més les festes nàutiques?

"STUDIA"

Hem rebut el primer número de la revista "Studia" que publica el "Círculo de Estudios", d'aquesta ciutat.

La revista està ben presentada i figuren en aquest primer número treballs que l'avalorarien de bo, si no fos que alguns d'ells són destinats a la Miscel·lània que es projecta en homenatge a Mn. Alcover, la qual queda d'aquesta manera desflorada abans de néixer.

¡Llàstima que aquesta revista adquireixi un to combatiu, poc adient amb el seu títol i amb els propòsits expressats en el seu article de presentació,

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA CENSURA GOVERNATIVA

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR: *ANTONI SALVÀ I RIPOLL*

Redacció i Administració: Carrer de *Palacio*, 91.—Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes.—Trimestre, 3 ptes.—Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER.—SANT FRANCESC, 2 I 4.—PALMA DE MALLORCA